

Omgaan met kinderarmoede

Handreikingen voor professionals, beleidsmakers, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers

Werkwijzen
onderbouwd vanuit
wetenschap, praktijk en
ervaringsdeskundigheid

Praktische tools
en voorbeelden

Integrale aanpak

Kinderen en jongeren in armoede

Kinderen en jongeren verkeren in armoede als zij over onvoldoende materiële, culturele en sociale middelen beschikken om op een manier te leven die als minimaal aanvaardbaar wordt gezien in Nederland.

Kinder Armoede...

Treft 1 op de 13 kinderen

Gemiddeld 2 leerlingen per klas

Hoe ervaren kinderen armoede

"Armoede is best wel een rot gevoel. Want van buiten liet ik eigenlijk wel gewoon zien dat ik blij was, maar van binnen was het niet fijn. Ik zette eigenlijk gewoon een masker op."

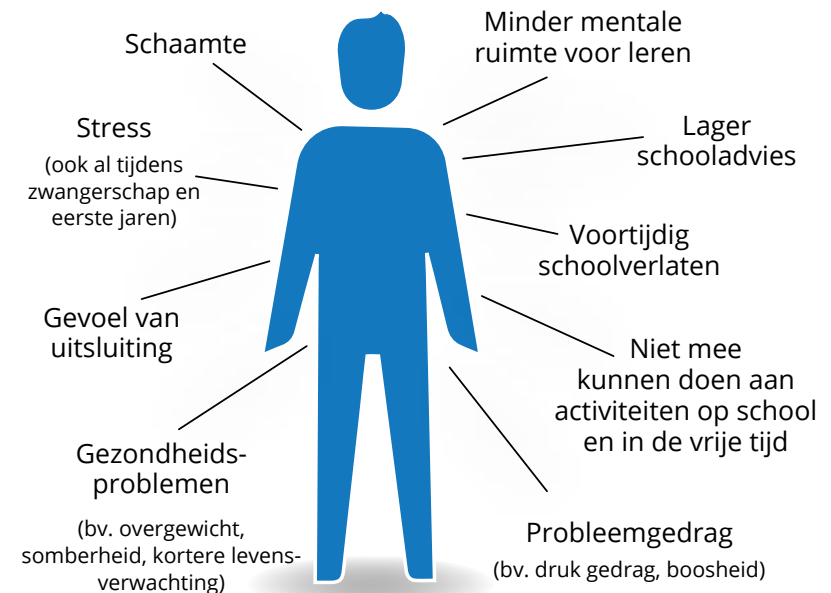
MEISJE, 10 JAAR

Kinderarmoede kan iedereen overkomen

- En vraagt om extra alertheid bij kinderen van ouders die gescheiden zijn, de taal niet goed beheersen (vluchtelingen, laaggeletterden, anderstaligen), een licht verstandelijke beperking hebben of ernstig ziek worden.
- En kan spelen bij werkende ouders (zzp-er, flexcontract, laagbetaald werk) of ouders die failliet gaan, werkloos raken of een uitkering hebben.

'Hoe ervaren kinderen armoede'?

Gevolgen opgroeien in armoede

Signaleren elk kind wordt gezien

Deze werkwijzen helpen een vertrouwensrelatie met gezinnen aan te gaan en armoede vroegtijdig te herkennen en bespreken. Dit kan voorkomen dat, als gevolg van schaamte en angst, armoede pas in beeld komt als de problemen groot zijn.

Professionals

- Bouwen een relatie op
- Leren de achtergrond kennen
- Herkennen en bespreken armoede
- Verzorgen warme overdracht

Beleid

Overheden geven professionals de gelegenheid om:

- Een relatie op te bouwen
- Laagdrempelige hulp te bieden
- Langdurig beschikbaar te zijn

Voorbeelden

• Vertrouwen versterken

Armoedeproblematiek komt eerder in beeld als de drempels laag zijn. Bijvoorbeeld door op scholen kennismakingsgesprekken met alle ouders te voeren en een zorgprofessional (brugfunctionaris of schoolmaatschappelijk werker) structureel aan school te verbinden. En door prenatale huisbezoeken en het faciliteren van een netwerk van informele organisaties in de wijk.

• GIZ-Methodiek

Met de GIZ-methodiek (Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften) bepalen professionals door middel van een gestructureerd en motiverend gesprek samen met (aanstaande) ouders en jeugdigen (0 – 23 jaar) hoe het gaat en wat nodig is.

1 op de 13 kinderen
in ons land leeft in
armoede

Ondersteunen elk kind wordt gezien

Deze werkwijzen helpen om stress te reduceren, basale middelen te bieden en het sociale netwerk te verstevigen bij kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders in armoede. Dit draagt bij aan het reduceren van acute nood.

Professionals

- Bieden financiële en materiële steun
- Steunen bij schulden
- Bieden sociale steun
- Steunen bij opgroeien
- Steunen bij ouderschap

Beleid

Overheden zorgen voor:

- Toegankelijke en flexibele regelingen
- Vindbaar, duidelijk en actueel overzicht van regelingen
- Passende ondersteuningsprogramma's
- Speelruimte voor professionals

Voorbeelden

Mobility Mentoring

[Mobility Mentoring®](#) helpt op stress-sensitieve wijze doelen te stellen en plannen te maken om zelfredzaam te worden. Gericht op de verschillende levensdomeinen voor ouders (onder andere welzijn, financiën, opleiding en werk) en ontwikkelingsgebieden voor kinderen (onder andere gezondheid, sociaal-emotionele ontwikkeling, voorbereiding op zelfstandigheid en schoolloopbaan).

Financiële steun

Programma's die zich richten op het bieden van financiële steun, bijvoorbeeld:

- Een actuele [sociale kaart](#) van beschikbare steun, zoals bijvoorbeeld in de gemeente Utrecht;
- De serious game No Credit, Game Over! voor jongeren, ter preventie van schulden;
- Het [Perspectief Fonds](#), waarin gemeenten (bijvoorbeeld Rotterdam) schulden overnemen van jongeren en begeleiding bieden.

Sociale steun

Het bieden van steun dichtbij huis en het versterken van het netwerk, bijvoorbeeld:

- Centering zwangerschap en Centering ouderschap voor groepsbegeleiding en onderlinge steun van aanstaande en jonge moeders;
- Home Start, [Buurtgezinnen](#) en Steunouders waar vrijwilligers ouders steunen en ontlasten in de opvoeding;
- JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) waarbij een volwassene uit de omgeving een jongere steunt.

Stimuleren elk kind wordt gezien

Deze werkwijzen helpen om de draagkracht, veerkracht en financiële zelfredzaamheid te vergroten van kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders. Dit draagt bij aan het voorkomen van armoede in gezinnen en/of om de cirkel van armoede van ouder op kind duurzaam te doorbreken.

Professionals

- Bieden financiële educatie
- Versterken gezonde leefstijl
- Vergroten participatie
- Vergroten veerkracht
- Bieden leerondersteuning
- Bieden talentontwikkeling

Beleid

Overheden investeren in:

- Vroegsignalering
- Preventieprogramma's
- Inspraak van kinderen en jongeren

Voorbeelden

Financiële opvoeding

- Programma's die kinderen en jongeren voorbereiden op financiële zelfredzaamheid zijn;
- Het Zakgeldproject voor kinderen (en hun ouders) in de basisschoolleeftijd;
- Spaarwijs, Moneyways of MONEY SCHOOL voor het voortgezet onderwijs;
- Geldplan Bijna 18 en Moneyfit voor jongeren rond 18 jaar.

Kind naar gezond gewicht

- De methodiek [Kind naar gezond gewicht](#) helpt obesitas (als gevolg van een bijvoorbeeld aan armoede gerelateerde ongezonde leefstijl) te voorkomen of daarbij vroegtijdig in te grijpen.

1 op de 13 kinderen
in ons land leeft in
armoede

Samenwerken

Armoede heeft invloed op alle gezinsleden (ouders, kinderen), alle leefomgevingen (thuis, school, buurt, werk) en alle levensdomeinen (financiën, opleiding, wonen, sociaal, gezondheid, participatie). De aanpak daarvan vereist samenwerking en regie tussen de professionals die bij deze gezinnen betrokken zijn.

Professionals

- Hebben oog voor alle gezinsleden
- Hebben oog voor alle leefdomeinen
- Bouwen een netwerk op in de wijk
- Zorgen voor regie en afstemming
- Geven kinderen, jongeren en ouders een stem

Beleid

Overheden:

- Investeren in integrale aanpak
- Faciliteren professionals in tijd voor samenwerking en professionalisering
- Betrekken ervaringswerkers

Voorbeelden

Kansrijke Start

Kansrijke start is een landelijk actieprogramma dat zich richt op de eerste 1000 dagen (voor, tijdens en na de geboorte) van het kind. De gezondheid in die periode is een belangrijke voorspeller van zowel fysieke als mentale problemen op latere leeftijd. In dit programma werken gemeenten en het Rijk samen met medewerkers van wijkteams, welzijnswerk, volwassen-ggz, geboorte- en jeugdgezondheidszorg, aan een kansrijke start voor zoveel mogelijk kinderen.

Samenwerking in de wijk

Samenwerking in de wijk met en voor gezinnen in armoede, bijvoorbeeld voor het bevorderen van de gezondheid, zoals bijvoorbeeld de Geweldige Wijk in de gemeente Meppel.

Ervaringsdeskundigen

Voor het ontwerpen van goede oplossingen voor de integrale aanpak van armoede, is de inzet van ervaringsdeskundigheid van kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders van groot belang.

Relevante websites

- Alliantie Kinderarmoede
- De kinderrondvraag
- Divosa
- Gelijke Kansen Alliantie
- Kansrijke start
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
- Nederlands Jeugdinstituut

[www.gelijkekansenalliantie](http://www.gelijkekansenalliantie.nl)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

www.hanze.nl/sosarmoede

www.ncj.nl/themadossiers/earlylifestress/

www.divosa.nl/kinderarmoede

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Kenniscentrum Talentontwikkeling

www.hr.nl/gereedschapskist

www.alliantiekinderarmoede.nl